

Bősze Péter

Könyvbe foglalt életszemlélet

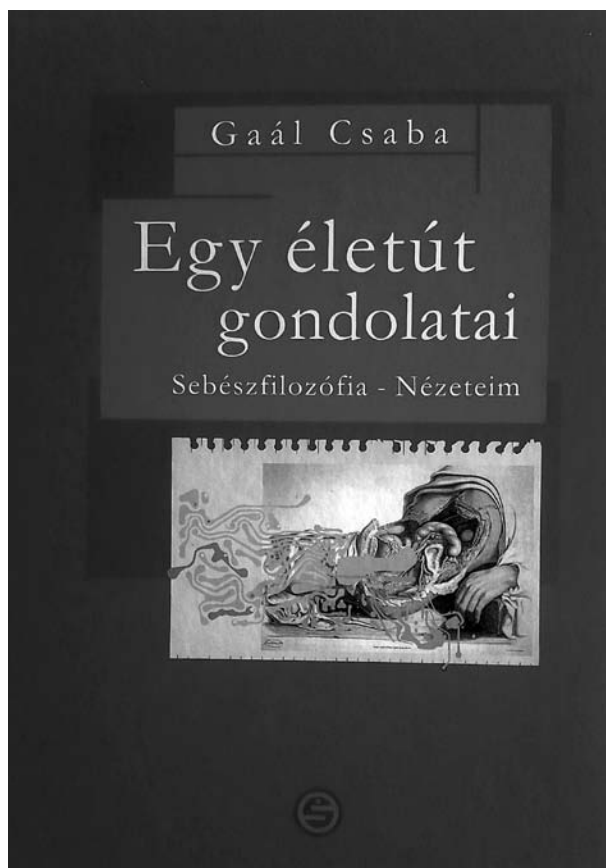
Gaál Csaba: Egy életút gondolatai

A minap kaptam Gaál Csabától az *Egy életút gondolatai* című nagyon szép könyvét. Az alcím: *Sebészfilozófia – Nézeteim*. A Semmelweis Kiadó gondozásában jelent meg.

Nagyon gazdag életút, folyvást, még éjjel is jegyzetelt gondolatainak gyűjteménye a könyv. A sebészet iránt elkötelezett, a nagy orvosok alázatával viselkedő, a művészeteket, az irodalmat és az emberi kultúra más területeit is mélyen ismerő ember gondolatait, nézeteit olvashatjuk benne. A bevezetőben többek között ezeket írja: „Ebben a könyvben nem az életem történetét mondom el, hanem a sebészettel kapcsolatos gondolataimról, meggyőződéseimről, valamint egyéb nézeteimről adok számot.” Manapság divat az életrajzok írása; ahogy Márai mondja: mindenki ír. Nincs ebben kivetnivaló: minden életben van érdekes, mindegyikből lehet tanulni. Természetesen nem lehet minden életrajzot elolvasni, mégis hasznosak, legalábbis az érintetteknek: kései utódoknak kincs lesz. Gaál Csaba könyve nem ilyen; közkinccs a ma és a jövő nemzedékeinek is.

„Az ember élete vége felé visszatekintve ért meg lényeges dolgokat. Sok minden akkor nyer értelmet, sok mindent akkor látunk meg, amikor kissé felülről, összefüggéseiben, a megélt sokoldalú tapasztalattal a hátunk mögött kezdünk el töprengeni. Minden könyv önéletrajzi jellegű, legalábbis a tekintetben, hogy szerzője elméje tükre elé állítja azokat az olvasókat, akiknek a válaszára számít.” Bizony visszatekintve sok mindent másként látunk. Édesanyám oktatta a kisfiát: tudod, több történés is kétségbe ejtett az életemben, és csak később jöttem rá, hogy az volt a jó. A bölcs tanul ebből: mindenkor felteszi a kérdést – bármi történjék is vele –, hogy: mi abban a jó? Ezt sugallja Gaál Csaba is.

A könyv két fő részből áll: az elsőben a szerző a sebészfilozófiai nézeteiről beszél, a másodikban az életútjáról, nyelvi kérdésekről, könyvekről, olvasásról, írásról, a vallásról és a világszemléletéről ír, és végül élénk tárja kritikusi hitvallását – a kritikusok mindenekfelett.

Az első részt az *Allegória a sebészetre* gondolatsorával kezdi. Megszívlelendő: „Tanulj a környezetedtől, a szakma hazai és külföldi kiválóságaitól, láss világot, hiszen ma már szabad az út mindenfelé. Csak egyet tarts szem előtt: mindazt, amit ellestél, a sebészet és így a beteg ember javát szolgálja.”

Nagyon érdekes, amit az orvosról ír a következő fejezetben. „Az orvosi ténykedés nem mesterség, természete szerint

szabad foglalkozás” – így fogalmaz a Német Szövetségi Orvosi Kamara működési szabályzata. A szerző ezzel egyetért, és tiltakozik az ellen, hogy az orvos vállalkozó lenne. Az orvoslás nem üzlet, nem szolgáltatás. Magam az orvoslást hitvallásnak tartom: a gyógyításba vetett hitnek, a másnak segíteni mindenekfelett szellemiségének, tudományának és művészetének. Gaál Csaba is „orvosi művészetéről” beszél: „A sebészet nem kézművesség.” Külön értekezik a (sebész) orvosról, tulajdonságairól, magatartásáról, egyéniségéről, ismertetőjegyeiről és sok más egyéb ismérvéről. Roppant érdekes olvasmány, vagy inkább tanulmány. Csak két mondatot emelek ki: „Az alázat, a szerénység manapság nem modern fogalmak. Az alázat (humilitas a humus, azaz a föld szóból) tulajdonképpen azt a bátorságot jelenti, hogy leszállok önteltségem trónjáról, és mindennapi emberré válok.”

Külön fejezetek a következők: a sebészetéről általában, a sebészet gyakorlása, az orvos mint közszereplő, továbbá egy-egy fejezetet szentel a szakmai, a szervezési kérdéseknek és a műtétnek, műtőnek. Nem tárgyalhatom mindegyiket, a terjedelem korlátoz, meg egyébként is: a könyvet kell lapozgatni. A nyelvről írottakból egy-egy gondolatot azért még kiemelek:

„A nyelv nem csak arra való, hogy kifejezze, de arra is, hogy megteremtse gondolatainkat. Egy új nyelv használata azt jelenti, hogy lassan és észrevétlenül átalakulhat gondolkodásunk mintázata, de megváltozhat reakciónk, viselkedésünk, ízlésünk is. Megújul kulturális háttérünk, kultúráváltás követhet be. Még ha kiválóan meg is tanulnánk egy másik nyelven gondolkodni és beszélni, akkor sem érhetünk el olyan folyékonyt, szintet, mint anyanyelvünkön – kivéve, ha gyermekkorban sajátítottuk el játszva. Anyanyelvünkben gyökereznek legmélyebben az olyan dolgok, mint érzelem, gondolat, szeretet, indulat, öröm, fájdalom, bú és derű.”

„A nyelv a tudásszerzés estköze. [...] A tudásszerzés minden szintjén szerepe van a nyelvnek, ez határozza meg látásmódunkat.”

A könyv tele van csodálatos idézetekkel; ez a szerző hihetetlen olvasottságának a bizonyítéka. Mindegyik rész, fejezet, bekezdés gondolatokat szül, tanít és felébreszt, vagy inkább ráébreszt a pénzközpontú világnézet hitványosságaira, a munka, a hivatás értékére, az élet emberi szépségeire. Nem regényt vesz az olvasó a kezébe, hanem a gondolatok, nézetek táráit; ezt nem lehet egyszerre elolvasni, csupán csipegetni nap mint nap, miként az ételt vesszük magunkhoz. A könyv szellemi táplálkozás.

TÖRTÉNETI VISSZAPILLANTÁS

Idézet Gaál Csaba *Egy életút gondolatai* című könyvéből

*Az orvostörténet nem más, mint az orvosi gondolkodás megismerése.
Schultheisz Emil*

Az emberiség történetében a sebészi kezelés volt bizonyára a gyógyítás első formája, hiszen az emberek kezdettől fogva ellenségeskedtek, harcoltak egymás ellen, a vadászat során ember és állat került szembe egymással és a számtalan egyéb sérülési lehetőség is közvetlen és azonnal segítséget igényelt, ellentétben az egyéb betegségekkel. A bibliai Genézisben valószínűleg úgy írták volna le a sebész fogalmát, mint aki sebeket gyógyít, vérzést állít el, és tört csontokat hoz rendbe, és talán még tályogokat is megnyit.

Aszklépioszról (latinul Aesculapius), a gyógyítás görög félistenéről [...] neveztek el a többnyire gyógyforrások közelében épített és neki szentelt templomokkal egybeépített gyógyhelyeket, a kórházak őseit, melyeket aszklepeionnak és a gyógyításra csoportokba rendeződött orvosi közösségeket aszklepiádoknak hívták. Az ókori aszklepeionok legismertebbike az égei-tengeri Kosz szigeten található, amely annál is inkább jelentős, mert itt működött az orvoslás ősatyjának tartott Hippokratész is (Kr. e. 460–377). Kiterjedt munkássága és iskolája révén őt tekintjük az első európai nagy orvosegyéniségnek.

„Hivatalból” Lukács, a harmadik evangélium szerzője számít az orvosok védőszentjének, aki maga is orvos volt. A védőszentek sorát időrendben Kozma és Damján ikertestvér orvosok követik, akik 300 körül Kis-Ázsiában haltak mártírhálalt a keresztényüldözés következtében. [...]